

SUY NGHĨ VÀ CẢM NHẬN VỀ NHÂN VẬT ÔNG HỌA SĨ TRONG LẶNG LẼ SA PA CỦA NGUYỄN THÀNH LONG

1. Cảm nhận về nhân vật ông họa sĩ trong *Lặng lẽ Sa Pa* của Nguyễn Thành Long

Nguyễn Thành Long là cây bút chuyên về truyện ngắn và kí. Truyện của ông có văn phong nhẹ nhàng, tình cảm, giàu chất thơ, ánh lên vẻ đẹp của con người và mang ý nghĩa sâu sắc. "*Lặng lẽ Sa Pa*" là tác phẩm tiêu biểu của ông. Bên cạnh làm nổi bật nhân vật chính anh thanh niên, truyện cũng khắc họa thành công nhân vật ông họa sĩ với những suy nghĩ về con người, về cuộc sống, về nghệ thuật.

"*Lặng lẽ Sa Pa*" được viết năm 1970 nhân một chuyến đi thực tế của tác giả ở Lào Cai. Dù được miêu tả nhiều hay ít, trực tiếp hay gián tiếp, nhân vật nào trong truyện cũng hiện lên với nét cao quý đáng khâm phục. Nhân vật ông họa sĩ - dù không phải là nhân vật chính nhưng có vai trò rất quan trọng trong truyện: người kể chuyện đã nhập vào cái nhìn và những ý nghĩ của ông họa sĩ để trần thuật, để quan sát và miêu tả từ cảnh thiên nhiên đến nhân vật chính của truyện. Qua nhân vật này, tác giả muốn gửi gắm những quan niệm, suy nghĩ về con người, cuộc sống, nghệ thuật chân chính.

Ông là một nghệ sĩ có tâm hồn nhạy cảm. Ngay từ lúc nghe những lời giới thiệu của bác lái xe về anh thanh niên, ông họa sĩ đã xúc động mạnh khi nhìn thấy người con trai dáng vóc bé nhỏ, nét mặt rạng rỡ từ trên sườn núi trước mặt chạy lại chỗ xe đỗ. Sau đó ông ngạc nhiên khi thấy anh thanh niên đang hái hoa, cảm động và bị cuốn hút trước sự cởi mở, chân thành của anh. Rồi ông lại "cảm giác mình bối rối" khi nghe anh thanh niên kể về công việc. Bằng sự từng trải nghề nghiệp và những khát khao của người nghệ sĩ đi tìm đối tượng của nghệ, ông biết mình đang xúc động và bối rối vì đã "bắt gặp một điều thật ra ông vẫn ao ước được biết, ôi, một nét thôi đủ để khẳng định một tâm hồn, khơi gợi một ý sáng tác, một nét mới đủ là giá trị một chuyến đi dài".

Cảm hứng được khơi lên đã thôi thúc người họa sĩ sáng tác. Anh thanh niên muốn dành hai mươi phút để nghe chuyện dưới xuôi. Ông họa sĩ phải hứa mười ngày nữa trở lại, còn bây giờ, ông muốn dành trọn vẹn hai mươi phút thật ngắn ngủi để hiểu thật kĩ về người thanh niên, về đối tượng mà ông đang định thể hiện trong bức tranh của mình. Ông muốn làm một bức phác họa về anh thanh niên, nhưng làm thế nào "cho người xem hiểu được anh ta mà không phải hiểu như một ngôi sao xa? Và làm thế nào đặt được chính tấm lòng của nhà họa

sĩ vào giữa bức tranh đó? Chao ôi, bắt gặp một con người như anh ta là một cơ hội hữu hảo cho sáng tác, nhưng hoàn thành sáng tác còn là một chặng đường dài".

Ông chấp nhận những thử thách của quá trình sáng tác, đã bắt cảm hứng của mình hiện lên trang giấy: "Cũng may mà bằng mấy nét vẽ, họa sĩ ghi xong làm đầu gương mặt của người thanh niên. Người con trai ấy đáng yêu thật nhưng làm cho ông nhọc quá. Với những điều làm cho người ta suy nghĩ về anh. Và về những điều anh suy nghĩ".

"Lặng lẽ Sa Pa" đã khắc họa thành công nhân vật ông họa sĩ với điểm nhìn trần thuật đặt vào nhân vật này vừa tạo cho câu chuyện vẻ đẹp khách quan, chân thực vừa làm nổi bật chất thơ bàng bạc, đào sâu suy tư của nhân vật, phù hợp với chính suy nghĩ của tác giả. Những cảm xúc và suy nghĩ của ông họa sĩ về anh thanh niên và về những vấn đề của nghệ thuật, của đời sống được gợi lên từ câu chuyện của anh thanh niên đã làm cho chân dung nhân vật chính thêm sáng đẹp và tạo chiều sâu tư tưởng tác phẩm.

Truyện ngắn "Lặng lẽ Sa Pa" giúp ta thêm yêu cuộc đời, thêm yêu cuộc sống và thêm tin vào nghệ thuật chân chính. Bởi vậy dù đã gần nửa thế kỷ trôi qua, những tư tưởng trong truyện ngắn vẫn có sức lay động thấm thía tới tâm can người đọc.

2. Suy nghĩ của em về nhân vật ông họa sĩ trong Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long

Lặng lẽ Sa Pa là truyện ngắn nổi tiếng của nhà văn Nguyễn Thành Long. Trong tác phẩm nhà văn không chỉ xây dựng thành công nhân vật anh thanh niên mà còn xây dựng thành công nhân vật ông họa sĩ già. Nhân vật ấy không những có vai trò lảng kính phản chiếu vẻ đẹp của anh thanh niên mà ông họa sĩ cũng hiện lên với những nét đẹp phẩm chất vô cùng đáng quý.

Đọc truyện ngắn người đọc rất ấn tượng với cách sử dụng ngôi kể thứ ba nhưng điểm nhìn trần thuật lại được đặt vào nhân vật ông họa sĩ. Chính vì vậy nhân vật ông họa sĩ càng trở nên gần gũi ấn tượng với người đọc đặc biệt là tình yêu dành cho công việc. Ông họa sĩ là người mà cả cuộc đời đã gắn bó với hội họa mà giờ đây sắp sửa nghỉ hưu nhưng vẫn có chuyến đi lên Lào Cai để lấy cảm hứng sáng tác vẽ bức tranh cuối cùng. Chặng đường đi đầy khó khăn gian khổ hành động ấy cho ta thấy lòng quan tâm đặc biệt là tình yêu dành cho công việc người họa sĩ vẫn thực hiện chuyến đi ấy.

Ngay từ phút giây đầu gặp anh thanh niên, cùng trước đó với những lời giới thiệu của bác lái xe làm nhà họa sĩ già xúc động mạnh về hình dáng một người con trai có tầm vóc nhỏ bé, nhưng nét mặt rạng rỡ. Những phút đầu gặp gỡ, bằng sự từng trải nghề nghiệp, niềm khao

khát của người nghệ sĩ đi tìm đối tượng của nghệ thuật, khiến họa sĩ già xúc động và bối rối "bất gặp một điều thực ra ông vẫn ao ước được biết. Một nét thôi đủ khẳng định một tâm hồn, khơi gợi một ý sáng tác, một nét mới đủ là giá trị của một chuyến đi dài".

Ở tuổi già, tuổi của những nghỉ ngơi, trái tim người nghệ sĩ này bỗng như trẻ lại, thấy cuộc sống còn bao ý nghĩa, khát khao sống, khát khao sáng tạo. Ông họa sĩ muốn ghi lại hình ảnh anh thanh niên bằng nét bút ký họa: "Người con trai ấy đáng yêu thật nhưng làm cho ông nhọc quá. Với những điều làm người ta suy nghĩ về anh, và về những điều anh suy nghĩ... cuộn cuộn hiện ra khi gặp người".

Với nhà họa sĩ, vẽ bao giờ cũng là một việc khó nhọc, gian nan. Cảm giác "nhọc mệt" mà người thanh niên cho ông chính là niềm vui, hạnh phúc, sung sướng được gặp con người ngoài đời, chân dung nghệ thuật mà ông khát khao đi tìm. Một trái tim nghệ thuật, một khát khao tiếp tục được sáng tạo, được cống hiến sống dậy, thúc dục ông phải vẽ. Giây phút xúc động ấy, ông nhận ra được những âm vang đẹp đẽ, ngọt ngào của cuộc đời, để rồi vang vọng mãi trong tâm hồn ông, biến thành tác phẩm nghệ thuật.

Những lời nói, suy nghĩ, ứng xử, thái độ chân thành của anh thanh niên đã bắt ông suy nghĩ về những cái đã làm và chưa làm được, cái ông dám nghĩ mà không dám làm. Những nghĩ suy về nghệ thuật với sức mạnh và sự bất lực "có sẵn mà chưa rõ hay chưa đúng" về mảnh đất Sa Pa mà ông nghĩ đến "nghỉ ngơi trong giai đoạn cuối đời". Cho nên nhân vật họa sĩ già còn là hoá thân bằng xương bằng thịt của một tuyên ngôn nghệ thuật.

Khép lại truyện ngắn người đọc vô cùng ấn tượng với nhân vật ông họa sĩ có tình yêu dành cho công việc. Em rất yêu quý, tự hào về những người làm hội họa và giá trị của nó mang lại cho cuộc sống của mình.

3. Phân tích nhân vật ông họa sĩ trong truyện ngắn Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long

Có người đã nhận xét rằng Lặng lẽ Sa Pa là nơi hội tụ của những tấm lòng. Câu chuyện giản dị mà sâu sắc ấy kể về những con người có tâm hồn trong sáng và trái tim ấm áp. Họ gặp nhau tình cờ và quyến luyến nhau bởi cái tình đầm ấm trong mỗi người. Trong cuộc hội ngộ ấy, ông họa sĩ là nhân vật để lại trong lòng ta những ấn tượng sâu đậm, bởi tính cách thâm trầm, sâu sắc, bởi những triết lí sâu xa về nghệ thuật. Ông chính là sợi dây liên kết các nhân vật trong câu chuyện.

Điều đầu tiên dễ nhận ra ở ông họa sĩ là một tình yêu, niềm say mê mãnh liệt với công việc. Dù tuổi đã cao, đến lúc được nghỉ ngơi nhưng ông vẫn say mê, năng nổ với nghề nghiệp

của mình. Ông không bằng lòng với tất cả những gì mình đã làm được trong cuộc đời. Ông muốn vươn tới những giá trị vinh hằng. Khát vọng đó thôi thúc người nghệ sĩ ấy lên đường. Và hành trình đến với Sa Pa là hành trình ông đi tìm cái đẹp theo tiếng vẫy gọi, sự thôi thúc của con tim. Câu nói của ông họa sĩ già đã khiến cô kĩ sư trẻ xúc động "đối với một người khao khát trời rộng, việc dứt bỏ một tình yêu đôi khi lại cảm thấy nhẹ lòng". Ông nói với cô gái trẻ mới bước vào ngưỡng cửa cuộc đời hay là tâm niệm với chính mình, bởi bản thân ông cũng là một người khao khát trời rộng ? Có lẽ trong cuộc đời mình, cũng không ít lần ông từng mạnh dạn vứt bỏ những tình yêu tầm thường, vô vị để đi tìm giá trị chân chính của cuộc đời.

Những khát vọng, những cảm hứng sáng tác bùng nổ trong ông khi ông bắt gặp anh thanh niên trên đỉnh Yên Sơn. Từ những ấn tượng được nghe trước đó qua lời giới thiệu của bác lái xe, đến khi tận mắt nhìn thấy "người con trai có tầm vóc nhỏ bé, nét mặt rạng rỡ" ông đã "xúc động mạnh". Đó là sự xúc động của một người luôn khao khát đi tìm cái đẹp đã "bắt gặp được một điều thực ra ông vẫn ao ước được biết. Một nét thôi đủ khẳng định một tâm hồn, khơi gợi một ý sáng tác, một nét đủ là giá trị của một chuyến đi dài".

Quả thực, khao khát chỉ thực hiện được khi người họa sĩ có những chiêm nghiệm từ thực tế. Không phải ngẫu nhiên mà tác giả đã rất nhiều lần để ông họa sĩ đối thoại với anh thanh niên. Tuổi đã cao nhưng trái tim nghệ sĩ của ông như được hồi sinh những nhịp đập sôi nổi. Ông nhận ra cuộc sống còn bao ý nghĩa, bao khát khao đang chờ đón người nghệ sĩ và anh thanh niên chính là sự hiện hữu của những khát khao ấy. Vì thế mà vừa nghe anh nói, ông vừa "bất giác hí hoáy vào cuốn sổ tì trên đầu gối". Dường như chính bản thân họa sĩ cũng không biết ông vẽ anh thanh niên từ lúc nào. Những nét vẽ xuất phát từ trái tim, cảm xúc, sự trân trọng và tình yêu. Vẽ anh thanh niên, ông họa sĩ cảm thấy mình bất lực : "Người con trai ấy đáng yêu thật nhưng làm cho ông nhọc quá. Với những điều làm người ta suy nghĩ về anh. Và về những điều anh suy nghĩ trong cái vắng vẻ vời vời hai nghìn sáu trăm mét trên mặt biển, cuộn cuộn tuôn ra khi gặp người". Đó chính là nghịch lí của nghệ thuật : sự bất lực của nghệ sĩ trước tấm gương của cuộc đời hiện hữu, ngọn ngọn sức sống, tràn đầy nhiệt huyết ẩn bên trong sự giản dị mà ông không thể chuyển tải hết vào tác phẩm của mình. Chính cái giản dị đời thường - tưởng chừng là "cái chết của nghệ thuật" - lại là hạt ngọc quý mà không phải nghệ sĩ nào cũng nhận ra ánh sáng của nó. Những điều đó cho ta thấy sự nghiêm túc, trách nhiệm của người cầm bút. Với người nghệ sĩ già ấy, tuổi tác không làm nên kinh nghiệm, không đồng nhất với khả năng sáng tác. Ông luôn tâm niệm rằng "vẽ bao giờ cũng là một việc khó, nặng nhọc, gian nan". Vì vậy, dù anh thanh niên làm ông thấy "khó

nhọc" nhưng ông vẫn rất hạnh phúc. Đó là niềm vui của người nghệ sĩ chân chính gặp được đối tượng chân chính của nghệ thuật - cái mà ông đã khát khao đi tìm suốt cuộc đời. Chính những điều đó đã tạo nên cảm hứng sáng tác trong ông, làm sống lại trong ông những khát khao cống hiến và thôi thúc ông cầm bút. Những âm vang đẹp đẽ ấy đã ngân lên trong tâm hồn ông, lắng đọng lại trong tác phẩm nghệ thuật.

Những hành động, lời nói vô tư, suy nghĩ sâu sắc, thái độ chân thành, nhiệt huyết của anh thanh niên đã tác động mạnh đến suy nghĩ của người họa sĩ. Ông băn khoăn về những cái đã làm và những cái chưa làm, những cái ông dám nghĩ nhưng không dám làm, về mảnh đất Sa Pa "mà ông quyết định sẽ chỉ đến và nghỉ ngơi giai đoạn cuối đời, mà ông yêu nhưng vẫn còn tránh". Có thể nói những suy nghĩ của ông họa sĩ cũng chính là những tâm niệm nghệ thuật của nhà văn Nguyễn Thành Long. Nhân vật ông họa sĩ là hoá thân bằng xương bằng thịt của một tuyên ngôn nghệ thuật của nhà văn.

Ông họa sĩ còn là người sống hoà đồng, chân thành. Trên chuyến xe Hà Nội - Lào Cai ấy, nơi những con người xa lạ, lần đầu và cũng có thể là lần cuối gặp nhau, ông họa sĩ đã là người kết nối họ lại. Ông hoà mình với tất cả, dễ dàng thân thiết với mọi người. Ông cởi mở - cái cởi mở chân thành đến mức hồn nhiên ở một người lớn tuổi, từng trải, mang trong mình trái tim ấm nóng, chan chứa tình đời của một người nghệ sĩ nhạy cảm. Chính ông đã mang lại cho cô kĩ sư một niềm tin tưởng, gieo vào tâm hồn cô gái trẻ ấy niềm tin mạnh mẽ để bước vào đời. Ông tâm sự với cô những điều sâu xa, tế nhị "những điều mà người ta ít nghĩ tới hoặc giấu kín trong lòng". Tình cảm của ông dành cho cô thật hồn hậu, nhân ái như tình cảm của một người cha với cô con gái nhỏ. Nó không chỉ dừng lại ở những tâm sự an ủi, động viên mà còn thể hiện qua những việc làm cụ thể : đưa cô đến tận tinh giao tận tay ông trưởng ti rồi xem qua chỗ ăn ở của cô. Những hành động, việc làm ấy chỉ có thể bắt nguồn từ một tình cảm chân thành.

Nhà văn Nguyễn Thành Long đã thành công khi một lần nữa xây dựng thành công người họa sĩ già với tuổi đời đã xế bóng nhưng vẫn còn đam mê hết lòng vì nghệ thuật. Ở ông ta thấy được một vẻ đẹp của lòng tâm huyết và sự yêu mến cái đẹp.